Универзитет у Београду
Филолошки факултет
20. јануар 2015.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета на својој седници одржаној 23. децембра 2014. године, образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је Данијела Радоњић пријавила под насловом: *Кулинарска лексика у савременом српском књижевном језику*.

2. Састав Комисије:

Др Рајна Драгићевић, редовни професор за научну област Савремени српски језик – Лексикологија; датум избора у звање: 15. мај 2013. год; запослена на Филолошком факултетуУниверзитета у Београду.

Др Јелена Јовановић Симић, ванредни професор за научну област Савремени српски језик – Синтакса и Стилистика; година избора у звање: 2010; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Др Стана Ристић, научни саветник, година избора у звање: 2000; запослена у Институту за српски језик Српске академије наука и уметности.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Данијела Радоњић рођена је 10. јуна 1978. године у Београду, где је завршила основну школу и Трећу београдску гимназију.

Дипломирала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2005. године (студијска група *Српскијезик и књижевност*) са просечном оценом у току студија 9,16.

Године 2005. уписала је постдипломске магистарске студије, смер *Наука о језику*, на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Положила је испите из предмета: Методологија лингвистичких истраживања, Општа лингвистика, Упоредна граматика индоевропских језика, Техника научног рада.Магистарске студије завршила је са просечном оценом 9,50.

Године 2009. одобрено јој је пребацивање на постдипломске докторске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Уписала се на студијски програм Језик, књижевност, култура, модул Језик. На докторским студијама положила је испите из следећих предмета: Савремени токови у лингвистици, Индоевропска језичка заједница, Лексика савременог српског језика, Творба речи у теорији и пракси, Фразеолошка семантика, Флективна морфологија српског језика, Савремене студије културе I, Теорије знања I, Управљање знањем I. Просечна оцена на докторским студијама јој је 9,77.

Од 2007. године запослена је у Институту за српски језик САНУ у звању истраживач приправник и као обрађивач приправник ангажована је на пројекту *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика*. Звање истраживача сарадника и лексикографско звање обрађивача добила је у децембру 2009. године.

III. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

<u>Објављени радови:</u>

Радови:

1. О једном сегменту Вукове војвођанске лексике у Речнику САНУ, *Шездесет година Института за српски језик САНУ*, Зборник радова II, Београд, 2007, 169–176.
2. Реч више о Речнику САНУ, *Књижевност и језик*, LV/1–2, Београд, 2008, 171–182 (у коаторству са Ђинђић М., Вуловић Н.).
3. Лексика лесковачког краја у Речнику САНУ, *Дијалекат – дијалекатска књижевност* (зборник радова са научног скупа одржаног у Лесковцу 25. и 26. септембра 2008. године), Лесковац, 2009, 243–246.
4. Филолошка истраживања на српском градском сентандрејском гробљу*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, LXXIV, Београд, 2009, 309–314 (у коаторству са Ђинђић М., Вуловић Н., Јовановић В.).
5. О називима за занимања, звања и занате на епитафима Српског Сентандрејског гробља, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књига седамдесет шеста, Београд, 2010, 131–136 (у коауторству са Вуловић Н. и Ђинђић М.).
6. О називима за обућу у савременом српском језику, *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије одржаног 6. марта 2010. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу* , година II/ књига 1,ФИЛУМ, Крагујевац, 2011, 51–60 (у коауторству са Милошевић Ј.).
7. Названия на професии, звания и занаяти на членовете на сръбската културна общност в Сентандре (Унгария) върху материал от сентандрейски епитафии, *Научни трудове*, том 48, кн. 1, сб. А, 2010, Пловдивски университет „Плисий

Хилендарски“, Пловдив, 2011, 527–533 (у коауторству са Вуловић Н. и Ђинђић М.).

8. Улога турцизама у обликовању света Андрићевих приповедака (1925– 1941), *Ivo Andrić – Literat und Diplomat im Schatten zweier Weltkriege (1925–1941). Ivo Andrić – književnik i diplomata u sjeni dvaju svjetskih ratova (1925–1941).* Tošović, Branko (Hg./ur.). Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Beogradska knjiga, 2012, 461–469 (укоауторствусаЂинђићМ.).
9. О терминологији кулинарства у Речнику српскохрватскога књижевног језика Матице српске, *Савремени токови у лингвистичким истраживањима*, књига 1, Филолошки факултет Универзитета, Београд, 2013, 399–419.
10. О могућим утицајима енглеског језика на употребу појединих конструкција у српском језику (на примеру конструкција *број један* и *најбољи икад*), *Наш језик*XLIV/3–4, Београд, 2013, 49–58.
11. „Како се зове пита од кокоса?“ (О продуктивности неких творбених модела у називима пита), *Свет речи, часопис за српски језик и књижевност,* бр. 37–38, Београд, 2014, 25–30.

Објављени резимеи:

1. О терминологији кулинарства у Речнику српскохрватскога књижевног језика Матице српске, *Филолошка истраживања данас – Језик, Књижевност, Култура – Међународна конференција, Београд, 26. и 27. новембар 2010, Зборник резимеа*, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
2. О неким аспектима утицаја енглеског језика на употребу појединих конструкција у српском језику (на примеру конструкција *број један* и *најбољи икад*), *Језик, књижевност, вредности (27–28 април 2012),Књига резимеа*, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу.
3. Tombstone Epitaphs of the Serbian Ortodox Cathedral Cemetery in Szentendre (Hungary) as an Important Source for Anthroponomy Researches, *Међународни научни скуп Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима : Темишвар, 17–19 октобар 2014 : програм и књига резимеа*, Темишвар, 2014, 25. (у коауторству са Ђинђић М.).

Поглавља у монографијама:

1. *Саборно гробље у Сентандреји*: *прошлост и натписи,* Београд : Српска академија наука и уметности, Одељење друштвених наука : Музеј Српске православне епархије будимске : Институт за српски језик САНУ : Службени гласник, 546 стр., ISBN978-86-519-1290-3, COBISS. SR-ID 190766092, Београд 2012 (у коауторству саНаташом Вуловић, Маријом Ђинђић, Владаном Јовановићем и Димитријем Е. Стефановићем).
2. *Срби у Будимској доњој вароши Табан: према пописима из 18. века*, приредили: Вера Филиповић и Александар Рафаиловић [стручни сарадници на приређивању Марија Ђинђић, Владан Јовановић, Данијела Радоњић], О лексици пописа

(поглавље у монографији у коауторству са Ђинђић М.), Београд: Архив Србије, 2014, 55–65.ISBN 978-86-81511-64-0

Прикази:

1. Књига о статусу српског језика у Црној гори, *Српски језик*XII/ 1–2, 2007.
2. На лексичком луку до Опова, *Српски језик*XIII/ 1–2, 2008.

IV. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидаткиње, Комисија сматра да Данијела Радоњић испуњава потребне услове за израду докторске дисертације.

V. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена др Рајна Драгићевић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, са Катедре за српски језик и јужнословенске језике.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Лексикологија српског језика*, друго издање, Београд, 2010: Завод за уџбенике.

2. *Придеви са значењем људских особина(творбена и семантичка анализа)*, Институт за српски језик, Библиотека јужнословенског филолога, нова серија, књ. 18, Београд, 2001.

3. *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, колективна монографија, уредник: Рајна Драгићевић, Београд, 2014: Филолошки факултет Универзитета у Београду.

4. Лексика квалификована као индивидуална у српским дескриптивним речницима, *Лексикологија. Ономастика. Синтакса, зборник у част Гордани Вуковић*, уредници: Владислава Ружић, Слободан Павловић, рецензенти: Мато Пижурица, Мирјана Јоцић, Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду, 2011, 47–59.

5. О прасловенском слоју лексике савременог српског језика, *Лексика. Граматика. Дискурс*, зборник радова у част В. Васић,уредници М. Алановић, Ј. Дражић, Г. Штасни, Ф. Штбац, Нови Сад: Филозофски факултет, 2013, 59–74.

6. О културно стереотипним појмовима у српском језику, *Српски као страни језик у теорији и пракси*, зборник радова, 83–91, Београд, 2007: Филолошки факултет.

7.Деривациона гнезда именица које означавају делове тела из угла лексичког богаћења, *Научни састанак слависта у Вукове дане* 37/1, 2008, 371–389.

8. О неким особеностима творбе неологизама у настави, *Књижевност и језик*, LVIII 1–2, 2011, 89–97.

9. Деривати ономатопејског порекла који означавају људске особине у српском језику, поглавље у колективној монографији: *Aktualneproblemyjęzykoznawstwasłowiańskiego*, red. ElenaKoriakowcewa, JaninaGardzińska,Siedlce, 2012: WydawnictwoUniwersytetuPrzyrodniczo-HumanistycznegowSiedlcach., стр. 57–68.

Комисија сматра да др Рајна Драгићевић испуњава услове за ментора ове докторске дисертације, за област*лексикологија*.

VI. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова):

Будући да ће се Данијела Радоњић у својој докторској дисертацији бавити различитим типовима кулинарске лексике у речницима савременог српског језика, као и приручницима из области кулинарстваможе се констатовати да наслов није ни преширок, а ни преузак и да одговора теми докторске дисертације.

Комисија закључује да је радни наслов тезе: *Кулинарска лексика у савременом српском књижевном језику*прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Оцена предмета (проблема) истраживања:

1. Предмет истраживања у овој докторској дисертацији јесте кулинарска лексика у савременом српском књижевном језику. Будући да храна и припремање хране чине важан део човекове свакодневнице, кулинарска терминологија, односећи се на једну од тематских целина фундаменталних за човека, представља значајан сегмент лексичког фонда српскога језика.

Лексички фонд који се односи на кулинарство формира посебну терминологију из једне од сфера свакодневног живота. Овај сегмент лексикона српског језика може се посматрати и као терминологија одговарајуће струке, а управо повезаност сфера струке и свакодневног живота представља особеност наведеног терминолошког система и његових јединица. Термини који ће бити предмет ове анализе посматрају се као део лексичког фонда српског језика, у коме они подлежу његовим општим правилима, а истовремено испољавају и одређене специфичности везане за своју специјалну функцију(исп. Хакиева 2011). Свако бављење терминологијом нужно поседује интердисциплинарни карактер, јер, поред изучавања конкретног терминолошког система, захтева бављење општом теоријом терминологије, теоријском и примењеном лингвистиком, као и струком или науком чија се терминологија проучава(Авербух 2006).У току 20. века терминологија је у свету развијана као посебна, комплексна дисциплина са својим појмовним апаратом, пре свега у оквирима утицајних

терминолошких школа, бечке, руске, канадске (које нису усаглашене у одређењу основних појмова)[1]. У савременој научној литератури може се срести велики број дефиниција терминологије, што говори о повећаном интересу за дату проблематику и сведочи о различитим правцима у њеном изучавању. Углавном је одређивана као систем терминоелемената, односно јединица одређене области (појмова и њихових именовања), али и као учење о образовању тих елемената (исп. Хакиева 2011).[2] У складу са наведеним, предмет интересовања Данијеле Радоњић биће и термин као основна јединица терминосистема. Његова природа и његове особине биће испитане на конкретном лексичком материјалу. Испитивањем једног терминолошког система и његових јединица кандидаткиња ће покушати да допринесе терминологији као лингвистичкој дисциплини, како теоријској тако и оној практичној, која је у србистици у досадашњим истраживањима чешће представљала предмет истраживања него посебну дисциплину[3].

Називи јела (као што су: *гулаш, паприкаш, рулада, гужвара, ваљушак, гибаница, двопек, колач, подварак*) и врсте поступака при припремању хране (попут: *пирјанити, маринирати, динстати, поховати, рестовати, кувати, пржити, побиберити*) представљају лексику која припада кулинарској терминологији и као њене најважније и највеће лексичко-семантичке групе чине окосницу овог лексичког подсистема у савременом српском књижевном језику.

1.1. У лингвистичкој литератури овој темираније није посвећивана посебна пажња, нити је она свеобухватније обрађивана. Поједини лингвистички радови баве се кулинарском лексиком, осветљавајући њене различите сегменте. У скорије време јавља се веће интересовање за кулинарску лексику уопште.

У србистици већ постоје поједина опсежнија истраживања различитих лексичко-семантичких група (нпр. покућство, делови одеће, воће, коњарство, војна лексика и др.), па би истраживање кулинарске лексике представљало,како допуну тако и допринос тим проучавањима. О повећаном интересовању за терминолошке системе и изван србистике сведоче и неке од докторских дисертација одбрањених на Филолошком факултету Универитета у Београду у току 2014. године које су посвећене проучавању компјутерске терминологије, спортске терминологије, музичке терминологије.

Летимичан увид у радове страних стручњака потврдио је да је проучавање не само кулинарске лексике, већ и кулинарског дискурса, односно дискурса хране, веома актуелна област истраживања. Својеврстан увод у студије хране из лингвистичке перспективе представља интересантно конципиран зборник радова

---

[1]Тако се нпр. канадска школа не слаже са традиционалном терминологијом у ставу да су термини једнозначни; припадници ове школе истичу да моносемија није неопходна, да није честа и да је неприродна, и залажу се за изучавање синонимије, полисемије и фигуративног језика у терминологији (Timermen 2000: 10−14). Према схватању Д. Шипке, традиционални и социокогнитивни приступ терминологији нису супротстављени, већ се допуњавају, и у пракси их треба користити у зависности од ситуације и предметног поља (Шипка 1998: 155).

[2]Различита тумачења значења терминологије као скупа терминауглавном се своде на ове аспекте које Хакијева издваја након прегледа дефиниција коришћених у радовима аутора руске терминолошке школе.

[3]Бројни терминолошки радови у србистици односе се на дијалекатски лексички материјал, не полазе од поставки теоријске терминологије, те у том смислу не могу користити као теоријско полазиште за ово истраживање. Разматрања о различитим проблемима теоријске терминологије у србистици доносе зборници радова Терминологија 1996 и Терминологија 1990.

CulinaryLinguistics(Герхард и др. 2013), који обухвата различита интердисциплинарна истраживања (повезујући лингвистику са културологијом, етнологијом, антропологијом, социологијом). Како би се утемељила нова област лингвистичких истраживања дат је и преглед релевантних резултата досадашњих проучавања који потврђују интересовање стручњака различитих дисциплина за `студије хране` и лингвистичку повезаност хране и културе, као и опсежан списак литературе која се бави дискурсом хране.Допринос овако схваћеним, интердисциплинарним истраживањима области кулинарства представљају и радови домаћих аутора: *Храна – прича нашег живота: прилог студијама хране и антропологији укуса* (Ђерић 2013), *Формирање доменског корпуса – кулинарска лексика* (Вујичић Станковић и Пајић 2014), као и радови о метафорама хране у различитим дискурсима (Силашки и Ђуровић 2013а;2013б).

Такође, треба поменути и новије монографије које су посвећене проучавању културе исхране, а које сведоче о актуелности ове области: *Култура исхране у Војводини кроз обредну праксу. Лингвистички и етимолошки аспект* (Милорадовић 2011); *Дијалози за трпезом. Антрополошка монографија о култури исхране* (Радојичић 2012);*Kuhinjskakulturauzgodnjemsrednjemveku*(Плетерски 2008).

Кулинарство, као вештина и традиција припремања јела, уско је повезано са обичајима и навикама народа. Развој друштва условљава и промене у исхрани и у припреми хране, што се одражава и на језички инвентар који се односи на ову област. Сама природа области упућује на интердисциплинарна проучавања, па тако лексика кулинарства може бити посматрана из етнолошког, културолошког, социолошког угла, тачније етнолингвистичког, лингвокултуролошког, социолингвистичког.

1.2. Данијела Радоњић у својој пријави износи да се након прегледа релевантних радова који се баве кулинарском лексиком у србистици, уверила у нужност целовитог и исцрпног разматрања ове теме. Она, затим, представља важније радове (Михајловић 1980; Крушец 2004; Ресел и Ресел 1988; Вуковић 1994; Вуковић 2002; Квока 2014; Звекић-Душановић 2011; Радовановић 2011) у циљу осветљавања историјата проблематике, уз осврт на њихов могући допринос њеном истраживању.

1.2.1. Неки од наведених радова, оцењује Данијела Радоњић, одликују се интердисциплинарношћу, па би се могли сматрати претежно културолошким, односно више културолошким него лингвистичким (Михајловић 1980), или је поред лингвистичке анализе уочљив и њихов етнолошки приступ теми (Крушец 2004; Ресел и Ресел 1988). Допринос теми докторске дисертације Данијеле Радоњић представљају нарочито разматрања о лексичком позајмљивању кулинарске терминологије у контексту културног позајмљивања (Михајловић 1980; Квока 2014), исцрпне тематске поделе лексике која означава храну и пиће извршене према различитим критеријумима (Крушец 2004; Лазић 2000), разматрање семантичке издиференцираности кулинарске терминологије (Ресел и Ресел 1988), анализа обраде кулинарских термина у лексикографској пракси (Вуковић 2002), као и бројна запажања о пореклу, семантичком садржају појединих лексема, развоју значења или актуелности појединих термина, која су присутна у готово свим наведеним радовима.Наведени радови, иако доносе занимљиве увиде у проблематику терминологије кулинарства, не обрађују ту терминологију обухватније и исцрпно, већ се ограничавају на њене одређене сегменте, разматрајући поједине лексичке јединице, или лексику која припада одређеном временском периоду (нпр. лексика прве половине 19. века представљена у Вуковом

Рјечнику), или дају само начелне напомене о овом терминолошком систему, које се заснивају на малом броју одабраних примера.

Премадосадашњим кандидаткињиним сазнањима, нема радова који се експлицитније и потпуније баве кулинарском терминологијом у савременом књижевном језику.

1.3. Предмет истраживања ове докторске дисертације представља лексика кулинарства (пре свегалексеме које означавају називе јела и начине припремања хране) посматрана са више аспеката: лексичко-семантичког, морфолошког, творбеног, лексикографског. Такође, пажња ће се посветити и лингвокултуролошком и социолингвистичком аспекту одабране теме.

1.4. Како би стекла поузданији увид у грађу и проблематику коју њено испитивање отвара, Данијела Радоњић је обавила прелиминарно истраживање: анализирала је терминологију кулинарства у *Речнику српскохрватскога књижевног језика* Матице српске, при чему је анализа била усмерена на термине чија је припадност терминолошком систему кулинарства експлицитно обележена квалификатором кув(арство) (Радоњић 2013). Ауторка се определила за овај речник, као извор грађе која ће бити анализирана, сматрајући да је он избором лексике коју представља, односно захватом у лексички фонд српског језика (као речник савременог књижевног језика и речник средњег обима) за то најпогодинији јер, поред лексике која припада општем лексичком фонду, обухвата у задовољавајућој мери и лексику која припада специјалним лексичким фондовима, односно различитим терминолошким групама. У истраживању је пошла од податка који о заступљености кулинарске лексике у Речнику МС наводи Г. Вуковић[4] (Вуковић 2002: 274–275). Кандидаткиња је утврдила постојање неочекивано малог броја лексема експлицитно маркираних као кулинарски термин: укупно 50 лексичких јединица (43 лексеме, тј. једночлане лексичке јединице и 7 вишечланих лексичких јединица)(Радоњић 2013:401).Исцрпније испитивање ове групе као својеврсног узорка терминологије кулинарства помогло је Данијели Радоњић да стекне јаснију слику о томе шта обухвата овај терминосистем, да идентификује основне проблеме (лексичко-семантичке, контактолошке, творбене) којима ће се бавити, и у складу са тим, да организује даљу ексцерпцију грађе, формира релевантан корпус и тако заснује само истраживање.

Даљи увид у грађу потврдио је претпоставке о бројности (немаркиране) кулинарске терминологије и њене издиференцираности на више области (врсте јела, намирнице, начини припремања хране, пиће, посуђе и др.).

Комисија закључује да предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем заслужује да буде предмет докторске дисертације.

3. Библиографија прелиминарних истраживања:

[4]Г. Вуковић сматра да је ова лексика добро заступљена и процењује да је таквих лексема око 2500, али напомиње да су оне врло недоследно маркиране.

Ауторка прилаже обиман списак прелиминарних истраживања који броји око 100 библиографских јединица, од којих овде издвајамо само оне које су у вези са терминологијом уопште, лексикологијом, творбом речи и кулинарском терминолгијом. На овом списку налазе се и подаци о речницима и приручницима који ће послужити као извор за прикупљање грађе.

Авербух 2006: Авербух К. Я. *Общая теория термина.* Москва: МГОУ.

Алановић 1999: Алановић М. GermanizmiuRečnikusrpskohrvatskogaknjiževnogjezika.*Priloziproučavanjujezika* 30−32, 297−309.

Бугарски 1996:Бугарски Р. О вредновању термина.*Стандардизација терминологије.* Београд: САНУ, 25–27.

Бошњаковић 1985: Бошњаковић Ж.*Пастирска терминологија Срема*. Нови Сад:Филозофски факултет.

Васић 1996: Речи страног порекла у Речнику српскохрватскога књижевног језика. *О лексичким позајмљеницама.* Суботица – Београд: Градска библиотека Суботица – Институт за српски језик САНУ, 89−95.

Волкова 1984: Волкова И. Н. *Стандардизация научно-технической терминологии*.Москва.

Вујичић Станковић и Пајић 2014: Вујичић Станковић С. и Пајић В. Формирање доменског корпуса – кулинарска лексика. *Научни састанак слависта у Вукове дане 43/3*, Београд, 51–59.

Вуковић 1984: Вуковић Г.*Војвођанска коларска терминологија*. Нови Сад: Филозофски факултет.

Вуковић 1988: Вуковић Г. *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет.

Вуковић 1994: Вуковић Г. Кулинарска лексика у фразеологији. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*XXIII. Нови Сад, 39–43.

Вуковић 2002: Вуковић Г. Општа и терминолошка лексика у лексикографској пракси. *Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе*. Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности – Матица српска – Институт за српски језик САНУ, 273–276.

Герхард и др. 2013: GerhardtC., FrobeniusM., LeyS. (ed). *CulinaryLinguistics:The chef's special.* Amsterdam: JohnBenjaminsPublishing.

Гортан-Премк1990: Гортан-Премк Д. О месту термина у лексичком фонду. *Научни састанак слависта у Вукове дане* 18/1. Београд, 23−26.

Гортан-Премк1991: Гортан-Премк Д. О терминолошким јединицама и њиховој обради у Речнику САНУ. *Наш језик* XXIX/1–2. Београд: Институт за српски језик САНУ, 49–54.

Гортан-Премк 2004: Гортан-Премк Д.*Полисемија и организација лексичкогсистема у српскоме језику*. Београд: Завод за уџбенике.

Грицкат 1964: Грицкат И. Покушаји стварања српске научне терминологије средином прошлог века. *Наш језик*XIV/2–3. Београд, 130–140.

Даниленко 1977: Даниленко В. П. *Русская терминология. Опыт лингвистического Описания*. Москва.

Дешић 1980: Дешић М.Нека питања научних терминологија у Речнику САНУ. *Југословенски семинар за стране слависте* 31. Филолошки факултет у Београду, Међународни славистички центар, 35–39.

Дешић 1982: Дешић М. Из српскохрватске полисемије. *Лексикографија и лексикологија*. Београд – Нови Сад, 57–64.

Драгићевић 2003:Драгићевић Р. Механизми настајања секундарних значења лексема. *Српски језик*, број 8/1–2, година VIII. Београд.

Драгићевић 2007: Драгићевић Р.*Лексикологија српског језика*.Завод за уџбенике, Београд.

Ђерић 2013:Храна – прича нашег живота: прилог студијама хране и антропологији укуса. *Етноантрополошки проблеми* 8/1, Београд, 42−59.

Ђинђић 2009: Ђинђић М. Терминологија коњарства у српском језику с посебним освртом на турциме. *Истоци и утоци, Сећање на Славољуба Ђинђића (Зборник радова).* Београд: Филолошки факултет, 229–352.

Ђинђић М. 2013а: Ђинђић М. Семантичко-деривациона анализа турцизама у савременом српском књижевном језику. *Митолошки зборник* 29 (Зборник са научног скупа „Професор доктор Гордана Јовановић, Деспотовац, 15. јун. 2013. године). Рача: Центар за митолошке студије, 233–244.

Ердељановић 1908: Ердељановић Ј. *Српска народна јела и пића*, Српски етнографски зборник 10. Београд: Српска краљевска академија.

Звекић-Душановић 2011: Звекић-Душановић Д. Из кулинарске лексике – прженице, моче, пофезне, бундаш. *Лексиколгија. Ономастика. Синтакса.* Зборник у част Гордани Вуковић. Нови Сад: 2011, 219–226.

ИвићП. 1977:Ивић П.Домаћиистраниелементиутерминологијидруштвеног,економскогиправногживотаусредњовековнојСрбији.*НаучнисастанакславистаВуковедане* 6/1.Београд, 253−264.

ИвићП. 1980: Ивић П. РазвојтерминологијеујезиикусредњовековнихСрба. *ГласСАНУ*СССXXV/ 69. Београд.

Исаиловић 1994: Исаиловић Д. Терминологија куће и покућства у Судимљи подКопаоником. *Наш језик*XXXIX/5, Београд, 318−326.

Јашовић 1997: Јашовић Г.*Пастирска терминологија Пећког Подгора*, Исток−Зубин Поток−Приштина.

Једнотомни речник МС: *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска, 2007.

Јовановић 2008: Јовановић Ј. ’Лексема’ и ’термин’. *Седми лингвистички скуп „Бошковићеви дани*“. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 171–190.

Квока 2014: Квока Т.Војвођански јеловник – поглед гурмана на међукултурне и међунационалне утицаје. *Научни састанак слависта у Вукове дане* 43/1. Београд, 407–417.

Клајн 2003а: Клајн И. *Творба речи у савременом српском језикуI*. Београд − Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ − Матица српска.

Клајн 2003б: Клајн И. *Творба речи у савременом српском језикуII*. Београд − Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ − Матица српска.

Клајн и Шипка 2006: Клајн И., Шипка М. *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.

Крушец 2004: Kruszec A.Vukova trpeza − kulinarska terminologija u prvom izdanju Srpskog rječnika Vuka Stefanovića Karadžića. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 47, Нови Сад, 233–296.

Лазић 2000: Лазић А. *Јела и пића у Мачви.* Шабац.

Лаиновић-Стојановић 1996: Лаиновић-Стојановић Н. Узајамна веза општеупотребних речи и термина, *Стандардизација терминологије*. Београд: Српска академија наука и уметности, 65–68.

Манерко и др. 2014: Manerko A. L., Baumann K., Kalverkämper H., *Terminology Science in Russia today: from the Past to the Future*, Belin: Frank & Timme.

Марковић 1997: Марковић Ј.*Јужноморавска повртарска лексика*, Ниш: Филозофски факултет.

Маројевић 1996: Маројевић Р.Аутохтоно, позајмљено и интернационално у Српској терминологији, *Стандардизација терминологије*. Београд: Српска академија наука и уметности, 49−52.

Маслова 2010: Маслова А. В. *Лингвокультурология*. Издательский центр „Академия“, Москва.

Милорадовић 2011: Милорадовић С. (ур.). *Култура исхране у Војводини кроз обредну праксу. Лингвистички и етимолошки аспект*. Нови Сад: Матица српска.

Михајловић 1980: Михајловић В.Из наше кулинарије.*Књижевни језик* 9/4 Сарајево, 7–24.

Оташевић 1996: Оташевић Ђ.Варијантност вишечланих термина (на материјалужелезничке терминологије). Стандардизација терминологије. Београд: Српска академија наука и уметности, 57−60.

О лексичким позајмљеницама: *О лексичким позајмљеницама*. Суботица – Београд: 1996.

Петровић 1995: Петровић С. Неки турцизми у српскохрватској кулинарској терминологији. *Јужнословенски филолог*LI. Београд, 223–232.

Пешикан 1966: Пешикан М.О начелима обраде и развијања стручне терминологије.*Наш језик*XV/3–4.Београд, 180−194.

Пешикан 1982: О селекцији речи у описним речницима. *Лексикографија и лексикологија.* Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности – Институт за српскохрватски језик – Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Матица српска – Филолошки факултет у Београду, 210–215.

Плетерски 2008: PleterskiA. *Kuhinjskakulturauzgodnjemsrednjemveku*.Ljubljana.

Прохорова 1996: Прохорова В. Н. *Русская терминология (лексико-семантическоеобразование)*.Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова,Филологический факультет.

Радовановић 2011: Радовановић Д. Из кулинарске лексике Санада и Мокрина. *Лексиколгија. Ономастика. Синтакса.* Зборник у част Гордани Вуковић. Нови Сад: 2011, 227–238.

Радовић-Тешић 2009: Радовић-Тешић М.*С речима и речником*. Београд: УчитељскиФакултет.

Радојичић 2012: Радојичић Д. *Дијалози за трпезом. Антрополошка монографија о култури исхране*. Београд.

Радоњић 2013: О терминологији кулинарства у Речнику српскохрватскога књижевног језика Матице српске. *Савремени токови у лингвистичким истраживањима*, књига 1. Филолошки факултет Универзитета, Београд, 2013, 399–419.

Радоњић 2014: „Како се зове пита од кокоса?“ (О продуктивности неких творбених модела у називима пита). *Свет речи, часопис за српски језик и књижевност* 37-38. Београд, 2014, 25–30.

Рејвин и Ликок 2000: RavinY., LeacockC. Polysemy: AnOverview.in: Y. Ravin&C. Leacock, eds., *Polysemy:TheoreticalandComputationalApproaches*.Oxford: OxfordUniversityPress.

Ресел и Ресел 1988:Ресел Г., Ресел С. Кулинарска терминологија у речницима Вука Караџића (именице). *Научни састанак слависта у Вукове дане* 17/2. Београд, 235–245.

Речник МС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*. Нови Сад: Матица српска, 1971–1976.

Речник САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* 1–19. Београд: Институт за српски језик САНУ, 1959–2014.

Ристић 1994: Ристић С. Стране речи у описним речницима са аспекта лексичког нормирања. *Наш језик*XXIX/5. Београд: Институт за српски језик САНУ, 301–305.

Ристић 2004: Ристић С. *Експресивна лексика у српском језику*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Ристић 2006: Ристић С. *Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Хакиева 2011:Хакиева З. У. *Место терминологии в лексической системе языка. Современная филология: материалы междунар. науч. конф. (г. Уфа, апрель 2011 г.).* Уфа: 209−212.

Хиршфелдер 2006: HiršfelderG. *Evropskakulturahrane: povestishraneodkamenogdobadodanas.*Novi Sad: Stylos.

Силашки и Ђуровић 2013а: Silaški, N., Đurović, T.The FOOD metaphor in structuring the global financial crisis in Serbian – magazine covers as multimodal discourse.*Communication, Cognition and Media (CICOM 2012).* Braga: Catholic University of Portugal,507−519.

Силашки и Ђуровић 2013б: Silaški, N., Đurović, T. MetaforeHRANEureklamnomdiskursugastronomskogturizmanaengleskomjeziku. *Aktuelne teme engleskog jezika nauke i struke u Srbiji[Current topics in English for specific purposes at tertiary level in Serbia]*. Beograd: CID Ekonomskog fakulteta, 109−119.

Скок 1972: SkokP.*Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezik*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Суботић 1999: Суботић Љ. О категорији броја код именица (pluraliatantum).*Научни састанак слависта у Вукове дане* 28/2. Београд, 87–96.

Стојановић 1996: Стојановић А.Покушај уједначавања српске пољопривреднетерминологије. *Стандардизација терминологије*.Београд: Српска академија наука иуметности, 115−118.

Суперанска и др. 2007: Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. *Общаятерминология. Вопросы теории*, ЛКИ, Москва.

Терминологија 1990: *Терминологија − теорија и пракса, реферати и саопштења.Научни састанак слависта у Вукове дане* 18/1, Београд.

Терминологија 1996: *Стандардизација терминологије* (зборник радова), Београд:Српскаакадемија наука и уметности.

Толикина 1964: ТоликинаЕ. Н. О системном соотношении терминологическогосочетания и фразеологической единицы.*Проблемы фразеологии*. Исследования иматериалы, Москва – Ленинград.

Ђорић 2008: Ђорић Б.*Творба именица у српском језику (Одабране теме)*.Друштво засрпски језик и књижевност Србије, Београд.

Ферт 1960: FirthR. *ManandCulture*.London: Routledge & Kegan Paul.

Шипка 1998: ŠipkaD. *Osnovileksikologijeisrodnihdisciplina*.Novi Sad: Matica srpska.

Кабре 1999: Cabré M. T. *Terminology: Theory, methods and applications*. Amsterdam, − Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Тимермен 2000: Temmerman R. *Towards New Ways of Terminology Description: The sociocognitive-approach.* Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2000.

Комисија констатује да богат списак прелиминарне литературе сведочи о томе да је Данијела Радоњић обавештена о теми истраживања. Њена докторска дисертација биће заснована на резултатима српских, али страних научника.

Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати:

Циљ истраживања у овој докторској дисертацији јесте да се утврде место и статус кулинарске лексике у савременом српском књижевном језику.

У раду ће бити извршена детаљна лексичко-семантичка анализа грађе која ће бити класификована према различитим критеријумима. Према семантичком критеријуму биће подељена на лексичко-семантичке групе (уз претходно утврђивање релевантних семантичких компонената значења које могу послужити као критеријуми за поделу: нпр. термичка обрада, густина, главни састојак и сл.; мада је на семантичку раслојеност кулинарске лексике често указивано у литератури, постојеће поделе, као и критеријуми за издвајање група, већ су се показали недостатним (Радоњић 2013:402) и захтевају даљу разраду); према пореклу − на лексику домаћег и лексику страног порекла (која ће даље бити класификована према језицима даваоцима, затим према степену адаптираности, као и према виду позајмљивања); с обзиром на творбену структуру лексичке јединице биће подељене на изведене и неизведене, а с обзиром на њихову полисемантичку структуру на моносемичне и полисемичне.

Такође, у раду ће бити извршена и морфолошка и творбена анализа.

На основу анализе ексцерпиране грађе кандидаткиња ће одговорити на питања о пореклу ове лексике, о уделу речи домаћег и страног порекла, затим степену адаптираности позајмљене лексике и њене уклопљености у (морфолошки, творбени) систем српског књижевног језика.Пажња ће се посветити и путевима културног и језичког позајмљивања, односно социолингвистичким аспектима међујезичких и међукултуралних контаката. Овакав интердисциплинарни приступ проучавању кулинарске лексике неопходан је како би она била свеобухватно и адекватно описана.

Биће испитани и начини творбе кулинарске лексике (заступљеност творбених модела, карактеристична творбена средства), односно продуктивност домаћих творбених средстава у овом терминосистему.Кандидаткиња се, радећи прелиминарно истраживање, уверила у постојање појединих продуктивних творбених модела, нпр. група изведеница које именују врсте пита (као што су *гужвара*, *савијача*, *зељаница*, *маковњача*) (Радоњић 2014).

Једна од полазних хипотеза рада односи се на знатан удео позајмљене лексике у овом терминосистему, што је у стручној литератури до сада често истицано, али без опсежнијих испитивања на већем, релевантном корпусу. Насупрот томе, прелиминарно истраживање Данијеле Радоњић, обављено на мањем узорку, показало је равномерну заступљеност лексике домаћег и оне страног порекла (Радоњић 2013), али даљим

увидом у грађу установила је да се тај однос мења у зависности од припадности лексике појединим лексичко-семантичким подгрупама, на шта ће се обратити посебна пажња у даљем раду.

Веома је важно утврдити удео словенских речи међу кулинарском лексиком савременог српског језика. Релевантни подаци о заступљености словенске и стране лексике допринели би и реконструкцији начина исхране наших предака кроз време, а анализом ове терминологије могуће је и пратити друштвене, политичке и културолошке утицаје.

Како би се осветлили путеви којима се терминолошки систем кулинарства најчешће богати новим јединицама, испитаће се начини образовања термина у њему (терминологизацијом, међујезичким и међусистемским позајмљивањем, творбом) и утврдити каква им је продуктивност.

Може се очекивати да ће се на основу овог истраживања добити јаснија слика о кулинарској лексици, начинима богаћења и тенденцијама њеног развоја у овом лексичком подсистему, као и о месту ове лексике у лексичком систему српског језика уопште.

Истражиће секако се ове речи уклапају у лексички систем, какав им је статус, о чему може посведочити и њихово ступање у парадигматске лексичке односе. Због тога ће се испитати њихова полисемија и деривација. Што је њихов статус бољи (што су ближе центру лексичког система или што је већи степен њихове прилагођености), то су им богатије полисемија и деривација.

Један од задатака овог рада био би и омогућавање бољег увида у функционисање терминолошких јединица у језичком систему.Како би се то утврдило, испитаће се основне особине термина (једнозначност, одсуство синонимије, мотивисаности, системност) са посебним освртом на оне које имају двојну природу, па поред припадности специјалном, терминолошком систему припадају и општем лексичком фонду, што утиче на појаву полисемије, деривације или синонимије, које су несвојствене терминолошким јединицама.

У вези са наведеним, али не само из тог угла, пажња ће се посветити и проблему идентификовања и обраде терминолошких једница у лексикографији.

Са лексикографског становишта даће се анализа начина на који су овакве лексеме обрађене у лексикографским приручницима (да ли су обележене квалификатором кув(арство). или нису; да ли су на неки други начин маркиране (стилски, територијално и сл.); на који су начин дефинисане: описном дефиницијом, синонимима, упућивачком дефиницијом) и сл. На основу добијених резултата понудиће се модел лексикографске обраде како кулинарске лексике, тако и терминолошке лексике уопште, што би представљало допринос лексикографији, али и лексикографској пракси у изради описних речника српског језика.

Са више аспеката описан терминолошки систем кулинарства биће сагледан као један од терминосистема језика. Утврђивањем одређених закономерности у овом терминосистему сазнаће се чињенице о природи и функционисању термина уопште, чиме ће се допринети решавању општих питања терминологије.

Испитујући грађу, анализираће се и култура српског народа. С обзиром на бројне позајмљенице, кандидаткиња ће покушати да сагледа и културолошке компоненте које

су резултати контаката између српског језика и других језика. У оквиру лингвокултуролошког приступа истражиће се које и какве културне информације могу бити одражене у семантичком саставу посматране лексике кулинарства.Културолошке информације, које имају имплицитан карактер, скривене су у језичком значењу (Маслова 2010: 34), као јединице различитих нивоа у јединству њиховог лингвистичког и екстралингвистичког садржаја, али и културолошке универзалије. Семантичком анализом лексема показаће се културолошка информација национално или интернационално маркирана. Резултати ове анализе представљали би допринос не само лингвокултурологији, већ би имали потенцијалну употребну вредност и у дидактици, односно настави српског језика као страног.

Комисија сматра да ће резултати овако конципираног истраживања представљати допринос најпре лексикологији српског језика, као и лексикографији, терминологији, лингвокултурологији.

План рада и методе истраживања:

Истраживање ће садржати следеће фазе: ексцерпирање грађе из одабраних извора, њена класификација и систематизација, дескрипција формираног корпуса и његова анализа уз консултовање релевантне домаће и стране литературе (лингвистичке и литературе из других хуманистичких наука која омогућује свестрано сагледавање испитиване проблематике), обављање пропратних истраживања помоћу методе анкете и интервјуа, извођење закључака на основу анализираног материјала, синтеза.

Израда речника кулинарске лексике. Представљање досадашњих лексикографских поступака у обради кулинарске терминологије и предлози нових лексикографских решења.

Користиће се различите методе истраживања, пре свега дескриптивни и аналитички метод, али и компаративни, као и статистички метод и методолошки поступци квалитативних истраживања (интервју и анкета; упитник би садржаопитања везана за садржај истраживања, са циљем утврђивања прототипичних кулинарских термина: назива јела и метода припреме хране).

Биће коришћене теорије компоненцијалне анализе и анализе прототипа.

Грађа за рад углавном репрезентује савремену српску књижевну ситуацију, и биће прикупљена из различитих извора: лексикографских приручника, стручне и популарне литературе. Репрезентативни корпус који ће бити коришћен у раду ексцерпираће се из *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске(Речник МС). У обради овог корпуса биће консултована и популарна и стручна литература ради прецизнијег и бољег одређења неких термина, нпр.: *Речник угоститељства*, аутора Марте Банићевић и Магдалене Поповић. Наведени приручник као и *Велики народни кувар* Спасеније Пате Марковић представљаће контролни корпус. Контролни корпуспредстављаће и материјал прикупљен из новијих издања кувара, часописа о кулинарству, али и са домаћих интернет страница посвећених кулинарству, који могу посведочити о савременом стању, евентуалним променама и тенденцијама развоја лексике која је предмет интересовања у овој дисертацији.

Како терминологија кулинарства у србистици није до сада подробније и системски описана, биће анализирана пре свега помоћу развијеног структуралистичког

методолошког апарата. Трудећи се да прати промену парадигме у лингвистичким истраживањима и њено померање од структуралистичке ка антропоцентричној (Драгићевић 2010), кандидаткиња ће кулинарску лексику посматрати и из интердисциплинарног, културолошког угла. Према Масловој, методе лингвокултурологије претпостављају свеукупност аналитичких начина, операција и процедура употребљених при анализи узајамне повезаности језика и културе. Како је лингвокултурологија интегративна научна дисциплина, која сабира у себи резултате истраживања из културологије и лингвистике, етнолингвистике и културне антропологије, она се не ограничава методолошки, већ се примењује комплекс познатих метода и научних поставки, које се групишу око појмовно-значењског центра „језик и култура" и употребљавају се по избору (Маслова 2010: 34).

ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидаткињи, Комисија констатује да је Данијела Радоњић подобна кандидаткиња за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области лексикологије и творбе речи.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је др Рајна Драгићевић подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње Данијеле Радоњић и предложене теме докторске дисертације: *Кулинарска лексика у савременом српском књижевном језику*, а да се за ментора именује др Рајна Драгићевић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

_____

Др Рајна Драгићевић, редовни професор

_____

Др Јелена ЈовановићСимић, ванредни професор

_____

Др Стана Ристић, научни саветник